

บทที่ 3

พัฒนาการและภูมิปัญญาคนตรีลุ่มน้ำโขง

การศึกษาวิจัย อัตลักษณ์ทางสุนทรียภาพคนตรีลุ่มน้ำโขง ในครั้งนี้ผู้วิจัยสามารถค้นพบพัฒนาการและภูมิปัญญาคนตรีในพื้นที่อำเภอเชียงของ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายประเทศไทย และแขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว ใน 2 ส่วน คือพัฒนาการและภูมิปัญญาคนตรีชนเผ่า และพัฒนาการและภูมิปัญญาคนตรีราชสำนัก ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. พัฒนาการและภูมิปัญญาคนตรีชนเผ่า

คนตรีชนเผ่าในงานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาคนตรีชนเผ่าไทลื้อซึ่งถือเป็นชนเผ่าที่มีพัฒนาการและภูมิปัญญาด้านดนตรีที่มีความโดดเด่นและมีความเป็นมาที่ยาวนานดังนี้

1.1 ความเป็นมาของไทลื้อ

เนื่องจากไทลื้อเป็นกลุ่มชนที่จัดอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทกลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่บริเวณเอเชียอาคเนย์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ตั้งถิ่นฐานกระจายกันออกไปในแต่ละพื้นที่ วิถีชีวิตของแต่ละกลุ่มชนจะแตกต่างกัน สามารถแบ่งแยกอย่างง่าย ๆ ได้ตามลักษณะการแต่งกาย ภาษา ลักษณะที่อยู่อาศัย รวมไปถึงวัฒนธรรมการดนตรีที่ผสมผสานในวิถีชีวิตของกลุ่มชนนั้น ๆ ด้วย

คนลาว และคนไท กลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มคนไทที่อาศัยอยู่ทางใต้ และตะวันออกเฉียงใต้ในประเทศจีนตอนใต้ และคนไทในตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนามได้เริ่มอพยพอย่างช้า ๆ เข้าสู่ดินแดนที่ลาวตั้งอาศัยอยู่ในช่วงต้นศตวรรษที่ 10 และได้ตั้งชุมชนขึ้นบริเวณหลวงพระบางเป็นพื้นที่แรก โดยได้อาศัยอยู่รวมกันกับกลุ่มลาวเทิงในบริเวณดังกล่าว

ช่วงศตวรรษที่ 19 ระบบการเมืองในแถบลุ่มแม่น้ำโขง เกิดการเปลี่ยนแปลงจากระบบการเมือง การปกครองของรัฐบาลอาณานิคมอังกฤษ และฝรั่งเศสตามสนธิสัญญาระหว่างอังกฤษและฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1986 ทำให้ชาวไทลื้อกระจายตั้งถิ่นฐานในรัฐสำคัญ 4 รัฐ ที่อยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง ประกอบด้วย

1. เมืองสิงทางตะวันออกของแม่น้ำโขง ซึ่งแบ่งดินแดนมาจากเมืองเชียงเซงที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของจีนในเขตสิบสองปันนา
2. เมืองลื้อในอาณาจักรสยาม บริเวณเมืองน่านปัจจุบัน
3. เมืองเชียงตุง เขตการปกครองของอังกฤษ ประเทศพม่า
4. เมืองหลวงพระบาง ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส ประเทศลาว

ต่อมาช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ปี ค.ศ. 1939-1945 ญี่ปุ่นมีบทบาทในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และในปี ค.ศ. 1945 ลาวได้รับการเป็นอิสระจากอาณานิคมฝรั่งเศส หลังจากที่ญี่ปุ่นแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 ลาวได้ก่อตั้งกลุ่มผู้รักชาติที่เรียกว่า “ลาวอิสระ” ขึ้นในปี ค.ศ. 1953

ชาวไทลื้อ เดิมอาศัยอยู่ในอาณาจักรเมืองเชียงรุ่ง แคว้นสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ตอนใต้ของจีน ซึ่งแบ่งการปกครองออกเป็น 12 เขตการปกครอง ใช้แม่น้ำโขงเป็นเส้นแบ่งการปกครอง แบ่งออกเป็น ฟังตะวันตกของแม่น้ำโขง ประกอบด้วย 6 เขตการปกครอง มีเมืองต่าง ๆ ดังนี้ เมืองเชียงรุ่ง เมืองฮ่า เมืองแซ่ เมืองถู เมืองหลง เมืองลวง เมืองหุน เมืองพาน เมืองเชียงเจิง เมืองฮาย เมืองเชียงตอง และเมืองมาง และฝั่งตะวันออก ประกอบด้วย 6 เขตการปกครอง ประกอบด้วยเมืองต่าง ๆ ดังนี้ เมืองล่า เมืองบาง เมืองฮิง เมืองปาง เมืองลา เมืองวัง เมืองพง เมืองหย่วน เมืองบาง และเมืองเชียงทอง

การแผ่กระจายของกลุ่มชนไทลื้อจากแคว้นสิบสองปันนา ได้อพยพจากมณฑลยูนนานทางตอนใต้ของประเทศจีนลงมาทางทิศใต้ อาศัยแม่น้ำเป็นเส้นทางการอพยพลงมา แบ่งกลุ่มไทลื้อที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่

1. กลุ่มไทลื้อในประเทศไทย ไทลื้อกลุ่มนี้ ๆ ได้อพยพมาอาศัยอยู่ในบริเวณภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ครั้งพระเจ้ากาวิละได้กวาดต้อนผู้คนเข้าสู่อาณาจักรล้านนาในยุคที่เรียกว่า “ยุคเก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง” ชาวไทลื้อจากแคว้นสิบสองปันนากระจายอาศัยอยู่ในบริเวณจังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน ลำปาง ลำพูน และเชียงใหม่ เป็นจำนวนมาก และได้มีอีกส่วนหนึ่งที่ย้ายถิ่นฐานตามญาติพี่น้องมาในภายหลัง

2. กลุ่มไทลื้อในเวียดนามการเดินทางลงทางใต้ของชาวไทลื้อในแคว้นสิบสองปันนา ได้อาศัยแม่น้ำดำ ที่อยู่บริเวณแนวพรมแดนระหว่างประเทศจีนกับประเทศเวียดนาม ไทลื้อกลุ่มนี้อาศัยอยู่บริเวณเมืองบิลูห์ และบริเวณฝั่งตะวันตกของปม่น้ำดำในประเทศเวียดนาม

3. กลุ่มไทลื้อในดินแดนล้านช้าง ทางบริเวณภาคเหนือของประเทศลาว มีบริเวณที่ลุ่มน้ำต่าง ๆ มากมาย บริเวณที่ลุ่มแม่น้ำเป็นที่อยู่อาศัยของชาวไทลื้อที่เดินทางลงมาจากมณฑลยูนนาน ลุ่มน้ำที่สำคัญ ได้แก่ ลุ่มน้ำทา ปราบกฎการอยู่อาศัยของชาวไทลื้อที่สำคัญที่หนึ่ง ลุ่มน้ำทาอยู่ในแขวงทางน้ำทามีอาณาเขตตั้งแต่เขตประเทศจีนจนถึงเมืองหลวงน้ำทาประกอบด้วยเมืองที่สำคัญ ได้แก่ เมืองสิง และเมืองหลวงน้ำทา ลุ่มน้ำแบง มีเมืองแบง และเมืองฮุนเป็นเมืองสำคัญและฝั่งขวาของแม่น้ำโขง บริเวณฝั่งขวาของแม่น้ำโขงประกอบด้วยเมืองต่าง ๆ ที่ชาวไทลื้อได้อาศัยอยู่มากมาย ได้แก่เมืองหงสา เมืองเชียงฮ่อน และเมืองเงิน

4. กลุ่มไทลื้อในบริเวณเขตลุ่มน้ำอู ประเทศลาว พื้นที่เขตลุ่มน้ำอู เป็นพื้นที่ที่มีชาวไทยลื้ออาศัยอยู่ทั้งสองฝั่งของแม่น้ำอู ก่อนที่ไหลบรรจบกับแม่น้ำโขง หลายหมู่บ้าน ได้แก่ เมืองอูใต้ เมืองงายเหนือ เมืองงายใต้ และอีกหลายหมู่บ้านในเขตเมืองหลวงพระบาง

การอพยพเคลื่อนย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยของชาวไทลื้อ สังเกตได้ว่าเคลื่อนที่อพยพตามแม่น้ำที่สำคัญ ๆ จากถิ่นอาศัยเดิมในแคว้นสิบสองปันนา เมืองเชียงรุ่ง มณฑลยูนนาน ทางภาคใต้ของประเทศจีน เคลื่อนลงมาตามลำน้ำ เข้าสู่บริเวณเมืองหล้าทางใต้ของมณฑลยูนนานของจีน ซึ่งเป็นเมืองที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศลาว อพยพเข้าสู่เมืองสิงและเมืองหลวงน้ำทา สร้างชุมชน

ชาวไทลื้อที่เมืองหลวงน้ำทา เมืองหลวงน้ำทาเป็นศูนย์รวมกลุ่มไทลื้อจากการอพยพผู้คนตามแม่น้ำทา และเคลื่อนย้ายชุมชน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ซึ่งกลุ่มไทลื้อที่ใช้เส้นทางแม่น้ำโขงได้อพยพลงมาทางตอนใต้เข้าสู่ประเทศไทย เข้าสู่อำเภอเชียงของ อีกกลุ่มหนึ่งอพยพโดยใช้เส้นทางแม่น้ำอุ ตั้งหลักแหล่งอยู่บริเวณลุ่มน้ำอุ บริเวณแขวงน้ำบากในปัจจุบัน

การอพยพย้ายถิ่นฐานของชาวไทลื้อในประเทศลาวเป็นสายการอพยพที่มีจำนวนประชากรมาก และมีความสำคัญการเคลื่อนที่ของชาวไทลื้อเข้าสู่ประเทศลาว เริ่มเมื่อประมาณ ปี ค.ศ. 1960 เป็นต้นมา จากหลักฐานการตั้งถิ่นฐานของชาวไทลื้อในเขตแขวงพงสาตี เมืองหงสา และกระจายกันเข้าสู่บริเวณเมืองหลวงพระบาง โดยอาศัยอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำอุ โดยกระจายการตั้งถิ่นฐานตามริมสองฝั่งแม่น้ำอุ เริ่มตั้งแต่ปากแม่น้ำอุขึ้นไป การคมนาคมอาศัยเส้นทางทางน้ำเป็นหลักในการติดต่อกับเมืองหลวงพระบาง ชาวไทลื้อนิยมส่งลูกหลานเข้ามาบวชเรียนในเมืองหลวงพระบาง

กลุ่มชนไทลื้อในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มชาวไทลื้อที่อาศัยอยู่ในบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ผืนแผ่นดินใหญ่ ชาวไทลื้อในประเทศลาวมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกับชาวไทลื้อในทางตอนใต้ของประเทศจีน และชาวไทลื้อในลาวมีเอกลักษณ์ท้องถิ่นที่แตกต่างออกไปจากชาวไทลื้อกลุ่มอื่น ๆ

1.2 การขับลื้อ

วัฒนธรรมชาวไทลื้อ มีความผูกพันกับการขับร้อง และงานวรรณกรรมมุขปาฐะลื้อ การขับลื้อของชาวไทลื้อเป็นวัฒนธรรมทางดนตรีที่ปรากฏในหลายกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในประเทศลาว ที่ได้รับอิทธิพลและรูปแบบมาแต่เดิม จากลักษณะเฉพาะทางดนตรีชาวไทลื้อ โดยทั่วไปการขับร้องในวัฒนธรรมดนตรีประเทศลาว มีความแตกต่างกันอยู่ 2 รูปแบบโดยแบ่งลักษณะการเรียกและรูปแบบตามพื้นที่ แบ่งออกเป็นวัฒนธรรมดนตรีพื้นถิ่นภาคเหนือ ตั้งแต่เมืองหลวงพระบางขึ้นไปนิยมเรียกการขับร้องว่า ขับ แต่ละท้องถิ่นมีการเรียกการขับร้องในพื้นที่ของตนเองโดยเรียกชื่อเมือง หมู่บ้าน ถิ่นที่อยู่ หรือกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองตามหลักการขับร้อง อันเป็นวิธีการสร้างลักษณะเฉพาะตัว และรูปแบบของการขับร้องท้องถิ่น เช่น ขับทุ่มหลวงพระบาง ขับลื้อ ขับพวน เป็นต้น ส่วนการขับร้องทางภาคใต้ของลาวนับตั้งแต่เมืองหลวงพระบางลงไปเรียกการขับร้องว่า ลำ เช่น ลำศรีพันดอน ลำเพลิน ลำดั่งหวาย ลำคอนสะหวัน เป็นต้น

ลักษณะความแตกต่างระหว่างการขับร้องทางภาคเหนือ และทางภาคใต้ของประเทศลาวนั้น มีความแตกต่างที่ชัดเจน กล่าวคือ “ขับ” มีลักษณะจังหวะช้า เน้นท่วงทำนองที่ไพเราะ เนื้อร้องแสดงความหมายชัดเจนส่วนทางตอนใต้ของประเทศลาว “ลำ” มีลักษณะจังหวะที่เร็ว คึกคัก สนุกสนานเน้นจังหวะเป็นสำคัญ ลักษณะของจังหวะการขับร้องของทั้งสองพื้นที่วัฒนธรรมมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน

การขับร้องของชาวไทลื้อที่อาศัยอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทยที่เรียกว่า “ขับลื้อ” หรือ “ขับไทลื้อ” นั้นหมายถึงการขับร้องของชาวไทลื้อ มีลักษณะการใช้บทวรรณกรรมแบบมุขปาฐะ และอาศัยเครื่องดนตรีเพื่อสร้างแนวทำนองคลอประสานรับกับบทร้อง เครื่องดนตรีที่สำคัญ ที่ใช้ประกอบการขับลื้อนั้นประกอบด้วย ปี่ขับลื้อ 2 เล่า ปี่ใหญ่และปี่เล็ก การขับลื้อแต่ละครั้งประกอบด้วย ผู้ขับลื้อชาย 1 คน หญิง 1 คน ร้องโต้ตอบกัน ผู้เป่าปี่ 2 คน เป่าปี่ขนาดเล็ก 1 คน และเป่าปี่ขับลื้อขนาดใหญ่ 1 คน

การขับปี่ลื้อประกอบด้วยผู้ขับปี่ลื้อ และผู้ขับลื้อ ผู้ขับปี่ลื้อเป็นผู้เป่าปี่ขับลื้อบรรเลงทำนองหลักของการขับลื้อ ผู้ขับปี่ลื้อ อาจมีเพียง 1 คนหรือ 2 คนขึ้นอยู่กับจำนวน และผู้ขับลื้อว่ามีจำนวนกี่คน และเป็นผู้หญิง หรือผู้ชายหากผู้ขับลื้อเป็นผู้ชายนิยมใช้ปี่ขับลื้อเพียง 1 เล่าเท่านั้น หากผู้ขับลื้อเป็นผู้หญิงหรือมีจำนวนผู้ขับลื้อมากกว่า 1 คนขึ้นไปนิยมใช้ปี่ขับลื้อ 2 เล่า

ลักษณะและวิธีการขับปี่ลื้อ มีวิธีการบรรเลงแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ กาล และเทศะ โดยปกติการขับปี่ลื้อประกอบด้วย ผู้ขับปี่ลื้อ 2 คนเป่าปี่ขนาดเล็ก 1 และเป่าปี่ขนาดใหญ่ 1 คน กับช่างขับลื้อ ชาย และหญิง

กรณีที่ผู้ขับเป็นผู้ชายผู้เป่าปี่ขับลื้อ นิยมใช้ปี่หก หรือปี่ที่มีขนาดใหญ่ การที่เรียกว่า ปี่หก นั้นก็จะนับตามจำนวนรูปี่ ถ้ามีจำนวน 6 รู เรียกว่าปี่หก เป็นปี่ที่ใช้สำหรับประกอบการขับโดยผู้ชาย และจะใช้เพียงเลาเดียว เพราะปี่หกมีช่วงเสียงที่ต่ำกว่าปี่เล็กจึงเหมาะสมใช้เล่นประกอบกับเสียงของผู้ขับปี่ชายที่มักจะมีระดับเสียงต่ำเช่นกัน

กรณีที่ผู้ขับลื้อเป็นผู้หญิง จะใช้ผู้ขับปี่ 2 คนใช้ปี่หก 1 เล่าและปี่เจ็ด 1 เล่า ปี่เจ็ดจะมีขนาดเล็กกว่าปี่หก และมีจำนวนรูนับ 7 รู ผู้เป่าปี่ไทลื้อทั้งสองไปพร้อม ๆ กันประกอบเสียงขับของหญิงขับลื้อที่จะขับในเวลาเดียวกัน

ในการขับลื้อ ผู้ขับลื้อ และผู้ขับปี่ลื้อมีรูปแบบเฉพาะที่ยึดถือและปฏิบัติตามอย่างเห็นได้ชัดในการขับลื้อส่วนใหญ่คือ การใช้พาด หรือ วิ มาบังหน้าของผู้ขับลื้อหญิงในเวลาขับลื้อจากการสัมภาษณ์แม่นางแอนทราบว่าเป็นอุปกรณ์ประกอบการขับลื้อที่สำคัญที่ผู้ขับลื้อหญิงจะต้องนำติดตัวไปด้วย และจะใช้ในขณะที่มีการขับลื้อ

1.3 โอกาสในการขับปี่ลื้อ

การบรรเลงปี่ขับลื้อ และขับลื้อ ของชาวไทลื้อ เป็นกิจกรรมทางสังคม โดยเป็นส่วนหนึ่งของความบันเทิงในสังคมแบบเกษตรกรรมที่ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร ทำไร่ ทำนา โอกาสการบรรเลงปี่ขับลื้อจึงมีทั้งการบรรเลงเพื่อความบันเทิง และการบรรเลงเพื่อประกอบในพิธีการ รูปแบบของการขับลื้อมีความแตกต่างกันไปตามโอกาสของการแสดง ทั้งนี้ อาจจะเป็นการบรรเลงเพื่อความบันเทิง เช่น การขับปี่ไทลื้อเพื่อเกี่ยวพาราติของชายหนุ่มและหญิงสาวหรือการขับลื้อเพื่อใช้ในการประกอบพิธีการ เช่น การขับลื้อประกอบงานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน และการต้อนรับแขกผู้มาเยือนหมู่บ้าน การขับลื้อเป็นส่วนสำคัญที่แสดงให้เห็นถึง

ประเพณีของชาวไทลื้อ ทั้งการต้อนรับและยอมรับแขกที่มาเยือนว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนไทลื้อ การขับลื้อนิยมแสดงหลังจากการฮ้องขวัญ ผูกข้อมือ การขับลื้อจึงทำหน้าที่เสมือนการอวยพรแก่แขกผู้มาเยือน

ในอดีตการขับลื้อเป็นความบันเทิงและส่วนประกอบทางพิธีการในสังคมของชาวไทลื้อ การขับลื้อเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรม ที่มุ่งเน้นการเพาะปลูกเป็นหลัก โดยเฉพาะการปลูกข้าว ชาวไทลื้อบริโภคข้าวเหนียวเป็นอาหารหลัก ช่วงเวลาของการปลูกข้าวใช้เวลา 1 ไร่ปีปฏิทิน หลังจากการทำกรเพาะปลูกในเวลากลางวัน ชาวไทลื้อใช้เวลาว่างหลังจากทำงานโดยเฉพาะในตอนกลางคืนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชายหนุ่มและหญิงสาว การขับลื้อจึงเอื้อต่อกระบวนการดังกล่าว เพราะการขับลื้อเป็นเรื่องระหว่างคน 2-3 คน เป็นการเกี้ยวพาราสีระหว่างชายหนุ่มและหญิงสาว บทขับลื้อก็จะมีลักษณะในเชิงหยอกล้อกัน การขับปี และการขับลื้อแบบนี้จึงเรียบง่าย เป็นการขับตอบโต้ไปมาระหว่างชายหญิง และจะใช้บทขับทำนองของบ่าวของสาว การขับลื้อนอกจากโอกาสดังกล่าวมาแล้ว ในบางครั้งยังเกี่ยวเนื่องกับกลุ่มคนจำนวนมากด้วย เช่น การขับลื้อในงานแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ การขับลื้อในโอกาสนี้เป็นการแสดงการขับให้กลุ่มผู้ฟังที่มาร่วมงาน ลักษณะของบทขับจึงมีเนื้อหาที่ผู้ฟังรู้จักเข้าใจ และสนุกสนาน และจะบทขับใช้ทำนองของพื้นเมือง

โอกาสการแสดงปีขับลื้อในปัจจุบันนั้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงบริบททางสังคมของชาวไทลื้อ โอกาสในการขับปีไทลื้อในปัจจุบันจึงเป็นการขับในงานพิธีการต่าง ๆ เช่น เวลาที่หมู่บ้านมีงานมงคลและงานประเพณีต่าง ๆ รวมทั้งในประเพณีการต้อนรับ หลังจากที่ทำพิธีฮ้องขวัญและผู้ข้อมือเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้ขับลื้อ และผู้ขับปีจะขับปีลื้อต้อนรับผู้มาเยือนและสร้างความสนุกสนานให้กับผู้มาร่วมงาน การขับลื้อแต่ละครั้งจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือของคนในชุมชนที่จะมาร่วมรับฟัง สร้างบรรยากาศให้เกิดความสนุกสนาน นอกจากนี้การขับลื้อด้วยถ้อยคำที่เป็นมงคลในบทขับยังแสดงให้เห็นถึงความเชื่อต่าง ๆ ในวิถีชีวิตของชาวไทลื้อด้วย

ปัจจัยทางเศรษฐกิจมีผลกระทบกับการเปลี่ยนแปลง โอกาสในการขับปีลื้อน้อยมากปัจจัยสำคัญที่ทำให้การขับปีลื้อคงอยู่หรือเปลี่ยนแปลงไปนั้นเกิดจากค่านิยม และความเชื่อของชุมชนที่รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมภายนอกหมู่บ้านที่เชื่อในต้นแบบความเจริญจากสังคมในเมืองหลวงดังนั้นความสำคัญของการขับลื้อจึงขึ้นอยู่กับความเชื่อกับบริบททางสังคมของชาวไทลื้อที่เปลี่ยนแปลงไป

2) พัฒนาการและภูมิปัญญาคนตรีราชสำนัก

คนตรีราชสำนักมีพัฒนาการความเป็นมาของภูมิปัญญาที่ยาวนาน เกี่ยวข้องกับผู้คนมาตั้งแต่บรรพกาล ที่เริ่มตั้งแต่คนตรีลาวเดิมตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975 ที่ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1973 – 1975 การโจมตีสู้รบจากกองกำลังฝ่ายซ้ายกลุ่มแนวรักชาติลาวได้ทวีความเข้มข้นขึ้นตามลำดับ จนกระทั่ง

ในวันที่ 2 ธันวาคม 1975 ประชาชนโค่นล้มรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรที่มีสหรัฐอเมริกาสนับสนุน และถือเป็นการได้รับเอกราชอย่างสมบูรณ์ ภายหลังจากกลุ่มฝ่ายซ้ายแนวรักษชาติได้เข้ามาบริหารประเทศ ได้มุ่งพัฒนาประเทศตามแนวทางของระบอบสังคมนิยม โดยเฉพาะตั้งแต่ ค.ศ. 1975 – 1980 ที่มุ่งไปเพื่อความเสมอภาค เท่าเทียม และเพื่อมวลชน ส่งผลให้เกิดการปฏิรูประบบวัฒนธรรมครั้งยิ่งใหญ่ ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ไม่ว่าจะเป็นการปฏิวัติพุทธศาสนาในประเทศ ที่ตามกรอบแนวคิดสังคมนิยมถือว่าศาสนาพุทธไม่เป็นศาสนาประจำชาติอีกต่อไป พร้อมกับพยายามตีความในประเด็นต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางของสังคมนิยม นอกจากนี้ยังพยายามจัดประเพณีปฏิบัติ ความเชื่อที่ระบบสังคมนิยมถือเป็น “ความมั่งงายตามระบบศักดินา” การเข้มงวดนี้เริ่มผ่อนคลายลงเมื่อการล่มสลายของประเทศสังคมนิยมในยุโรปตะวันออก

ในส่วนของดนตรีลาวเดิมนั้น ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงทางการเมืองตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975 – 1980 ถือเป็น “ยุคมืด” เพราะถูกมองว่าเป็นดนตรีแห่งศักดินา ดนตรีเพื่อความสุขของชนชั้นสูงที่ไม่เอื้อต่อมวลชนหม่มาก พิธีไหว้ครูดนตรีถือเป็นประเพณีมั่งงาย ที่ไม่อาจจัดได้อย่างเอิกเกริก นักดนตรีในยุคนั้นที่ยังยึดมั่นในประเพณีแบบเดิม ต้องแอบจัดอย่างเงิบๆ สถานการณ์เช่นนี้ปรากฏการณ์เช่นเดียวกันกับการปฏิวัติการพุทธศาสนาตั้งที่ได้กล่าวมาแล้ว อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 เป็นต้นมาภาวะที่เข้มงวดได้ผ่อนคลายลง ทั้งนี้มีสาเหตุจากการล่มสลายของประเทศค่ายคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออก จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1991 ภายหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ได้ส่งผลให้การดนตรีลาวเดิมได้รับการดูแลเพิ่มมากขึ้น

เครื่องดนตรี ปัจจุบันดนตรีลาวเดิมทั้งที่ปรากฏในภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ของลาว สามารถได้แบ่งเครื่องดนตรีออกเป็น 3 ประเภท ประกอบด้วย ประเภทเครื่องสาย เครื่องตีและเครื่องเป่า เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายประกอบด้วย ซออี ซอแหบและซอไอ้ ซออีและซอแหบมีโครงสร้างที่คล้ายคลึงกับซอด้วงของไทย โดยซอแหบมีขนาดเล็กกว่าซออี นิยมใช้เฉพาะแถบนครหลวงพระบาง ส่วนซอไอ้คล้ายคลึงกับซอฮู้ของไทย ข้อแตกต่างด้านกายภาพระหว่างซอของลาวกับซอของไทยนั้น ปรากฏเฉพาะส่วนปลายของคันทวน ที่บางครั้งซอของลาวจะแกะสลักเป็นรูปพญานาค

สำหรับเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี ประกอบด้วย นางนาคเอก (ระนาดเอก) นางนาคทุ้ม (ระนาดทุ้ม) ระนาดเหล็ก ฆ้องวงใหญ่ และฆ้องวงน้อย (ฆ้องวงเล็ก) เครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีถือเป็นเครื่องดนตรีหลักของลาว เช่นเดียวกับชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ลักษณะทางกายภาพโดยรวมของเครื่องดนตรีในกลุ่มนี้ มีลักษณะคล้ายคลึงกับเครื่องตีของไทย แตกต่างเฉพาะระบบการเทียบเสียงที่เครื่องดนตรีประเภทนี้ของลาว ปรากฏทางการตั้งระบบเสียงใน 2 รูปแบบ รูปแบบแรกเป็นการเทียบเสียงในระบบเสียงมีระบบขึ้นคู่ห่างเท่าๆ กันทั้ง 7 เสียง และระบบที่เทียบเสียงบันไดเสียง C Major ของตะวันตก เครื่องดนตรีที่เทียบเสียงให้มีระยะขึ้นคู่ของเสียงเท่ากันทั้ง

7 เสียง ประกอบด้วย วงดนตรีของชาวบ้านทั่วไป และวงดนตรีของสถานศึกษา ส่วนที่เทียบเสียงในบันไดเสียง C Major ได้แก่วงดนตรีของกรมศิลปากร ในสังกัดกระทรวงวัฒนธรรมและแถลงข่าว การเทียบเสียงของวงกรมศิลปากรในลักษณะดังกล่าว เพื่อให้สามารถบรรเลงเพลงปฏิวัติที่ประพันธ์ไว้ในช่วงของการต่อสู้เพื่อเอกราช

สำหรับเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า ที่ใช้ในปัจจุบัน ประกอบด้วย ปี่และขลุ่ย โดยปี่ที่ใช้ในวงปี่พาทย์มีลักษณะเช่นเดียวกับปี่ในของไทย ส่วนขลุ่ยใช้บรรเลงในวงมโหรีมีลักษณะคล้ายกับขลุ่ยเพียงออของไทย นอกจากนี้เครื่องดนตรีประเภททำทำนองดังกล่าวมาแล้ว ดนตรีลาวเดิมยังมีเครื่องดนตรีที่ใช้สำหรับบรรเลงประกอบจังหวะ เช่น กลองปิง (สองหน้า) กลองทัด ตะโพน ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง

วงดนตรี ดนตรีลาวเดิมประกอบด้วยวงดนตรี 2 ประเภท ได้แก่ วงปี่พาทย์ไม้แข็ง วงปี่พาทย์ไม้นวมและวงมโหรี วงปี่พาทย์ไม้แข็งใช้บรรเลงในพิธีกรรมและประกอบการแสดงพะลั๊ก – พะลาม (โขนลาว) มี 3 ขนาด ได้แก่ ปี่พาทย์เครื่องห้า ปี่พาทย์เครื่องคู่ และปี่พาทย์เครื่องใหญ่ เครื่องดนตรีที่นำมารวมกันเป็นวงมีลักษณะเช่นเดียวกันกับวงปี่พาทย์ของไทย แต่ต่างเฉพาะวงปี่พาทย์เครื่องใหญ่ ที่มีระนาดเหล็กเพียงรางเดียว

กรณีของการบรรเลงเพื่อเสพหรือเพื่อการฟัง จะใช้วงปี่พาทย์ไม้นวมและวงมโหรี วงปี่พาทย์ไม้นวมของลาว มีลักษณะที่แตกต่างจากวงปี่พาทย์ของไทย โดยของลาวจะประกอบด้วย นางนาคเอก นางนาคหุ้ม ฉ่องวงใหญ่ ฉ่องวงน้อย ซอ อ้อ ซออู้และขลุ่ย ซึ่งมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับวงปี่พาทย์เครื่องสายของไทย ในขณะที่วงมโหรีของลาวจะมีนัยที่แตกต่างจากวงมโหรีของไทยอย่างสิ้นเชิง โดยของไทยจะผูกติดกับพัฒนาการของราชสำนักในอดีต ส่วนของลาวเป็นวงที่พัฒนาภายหลังการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยการนำพิณ (กระจับปี่) และแคนไปผสมร่วมด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดเป็นวงดนตรีของประชาชนอย่างแท้จริง

ในปัจจุบันมีวงดนตรีลาวเดิมในหัวเมืองใหญ่ๆ ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เช่น นครหลวงเวียงจันทน์ เมืองหลวงพระบาง โดยแยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เป็นวงดนตรีของรัฐ และวงดนตรีของเอกชน กลุ่มวงดนตรีของรัฐ เช่น วงดนตรีของกรมศิลปกรรม วงดนตรีของโรงเรียนดนตรีและนาฏศิลป์แห่งชาติ ในเขตนครหลวงเวียงจันทน์ และวงปี่พาทย์บ้านโพนแพงที่มีฐานะเป็นวงดนตรีประจำแขวงหลวงพระบาง วงดนตรีที่เป็นของรัฐมีภาระหน้าที่ตามนโยบายแห่งรัฐและพรรคประชาชนปฏิวัติลาว สำหรับวงดนตรีที่เป็นของเอกชนจะเป็นวงดนตรีของประชาชนทั่วไป จะรับงานบรรเลงในงานบุญประเพณีตามที่เจ้าภาพจะว่าจ้างไปบรรเลงนักดนตรีในสังกัดดนตรีลาวเดิมในส่วนที่เป็นเอกชน ส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ การรวมกลุ่มจัดตั้งวงดนตรี เป็นการหารายได้เพิ่มเติมจากเงินเดือนที่มีจำนวนน้อย

บทเพลง ปัจจุบันดนตรีลาวเดิมแบ่งแยกบทเพลงได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ เพลงเพื่อการเสพ เพลงประกอบพิธีกรรม เพลงประกอบการแสดง และเพลงปฏิวัติ

เพลงเพื่อการเสพ เป็นบทเพลงประเภทร้องและบรรเลง เช่น เพลงเถา เพลงตับ เพลงเถา โครงสร้างของเพลง เช่นเดียวกับเพลงเถาของไทย กล่าวคือ ประกอบไปด้วยอัตราจังหวะสามชั้น สองชั้นและหนึ่งชั้น ถึงแม้ว่าจะเป็นเพลงประเภทร้อง แต่ปัจจุบันนิยมนำเสนอเฉพาะส่วนของบทบรรเลง เพลงเถาที่สำคัญ เช่น สูดสงวน แคมมอญ เขมรพวง สุกเกษม ไม้คั้ง แยกขาว สำหรับเพลงตับจัดเป็นการรวมชุดของเพลงที่เน้นความสอดคล้องของทำนองเป็นหลัก เช่น ตับลาว ตับแขก ตับจีน เป็นต้น เพลงในกลุ่มนี้นิยมใช้บรรเลงในงานบุญประเพณีในช่วงที่เจ้าภาพรับรองแขกที่มาร่วมงาน

เพลงประกอบพิธีกรรม เป็นบทบรรเลงล้วน ในใช้บรรเลงในพิธีเจริญพุทธมนต์ พิธีไหว้ครู พิธีศพ งานบุญขึ้นบ้านใหม่ งานบวชพระ (อุปสมบท) เพลงที่สำคัญๆ เช่น เพลงโหมโรง ประกอบด้วยเพลง สาธุการ กระ รั้วสามลา เข้าม่าน ปฐม ลา เสมอ เจ็ดสองชั้น – เจ็ดชั้นเดียว กลม ชำนาญ กราวโน และลา

เพลงโหมโรงพิธีกรรมของคนลาวเดิมและโหมโรงพิธีกรรมของไทยมีลักษณะที่แตกต่างกัน โดยโหมโรงของลาวจะไม่มีแบ่งตามเวลาที่บรรเลง ซึ่งตรงกันข้ามกับโหมโรงของไทยที่แบ่งแยกเป็น โหมโรงเช้า โหมโรงกลางวัน และโหมโรงเย็น

สำหรับบทเพลงที่ใช้บรรเลงในพิธีศพ จะเป็นบทเพลงบรรเลงล้วนไม่มีการขับร้อง และเป็นบทประพันธ์ที่ใช้เฉพาะในพิธีศพ เช่น เพลงนางหงส์ ฆะนีร้องไห้ ในบางโอกาสอาจเลือกเพลงที่มีทำนองเศร้าโดยนำมาจากเพลงประเภทเพลงตับ ที่มีอัตราจังหวะสองชั้น

เพลงประกอบการแสดง คนลาวเดิมมีบทเพลงที่ใช้ประกอบการแสดง 2 ประเภท ได้แก่ ประกอบการแสดงพะลัก-พะลาม และประกอบการฟ้อนที่เป็นชุดการแสดงอิสระ บทเพลงที่ใช้ประกอบการแสดงพะลัก-พะลาม ที่สำคัญได้แก่ เพลงหน้าพาทย์ ที่เป็นบทบรรเลงล้วน ใช้บรรเลงประกอบกิริยาอารมณ์ของตัวแสดงที่สำคัญ เช่น เพลงเจ็ดใช้สำหรับการสู้รบ เดินทาง เพลงโอดใช้สำหรับกิริยาร้องไห้ เพลงเหาะใช้สำหรับการไปมาของเหล่าทวยเทพและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สำหรับการแสดงพะลัก-พะลาม ในบทที่ต้องการเดินเรื่องโดยการพรรณนา จะใช้เพลงอัตราจังหวะสองชั้น

ในการบรรเลงประกอบการแสดงที่เป็นการฟ้อนชุดอิสระ ที่ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของการแสดงพะลัก-พะลาม แต่แยกมาแสดงอิสระโดยไม่มีการเดินเรื่อง เช่น ฟ้อนยักษ์ใช้เพลงกราวโน ฟ้อนหนุมานใช้เพลงกราวแห่ นอกนั้นยังมีการฟ้อนที่ไม่เกี่ยวกับเนื้อหาของการแสดงพะลัก-พะลาม เช่น ฟ้อนสร้อยสน ฟ้อนสินวล ฟ้อนเทพบันเทิง เป็นต้น

เพลงปฏิวัติ เป็นบทเพลงขับร้องและบรรเลงเนื้อร้องบรรยายถึงการต่อสู้เพื่อการปลดปล่อยประเทศจากการเป็นเมืองขึ้นของชาวต่างชาติ เป็นการสดุดีวีรกรรมของทหารหาญ และผู้เสียสละ เพื่ออุดมการณ์ตามแนวคิดในระบอบสังคมนิยม สำหรับเนื้อหาของคำร้องจะมีการปรับเปลี่ยนไปตามยุทธศาสตร์ของการรบและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เมื่อพรรค

ประชาชนปฏิวัติลาวได้รับชัยชนะอย่างเด็ดขาดในปี ค.ศ. 1975 (พ.ศ. 2518) เนื้อหาของเพลงจะเน้นถึงการให้ความสำคัญในความเป็นเอกภาพ และการก้าวไปข้างหน้าของชาติอย่างมั่นคงตามแนวทางของระบอบสังคมนิยม ในปัจจุบันเพลงปฏิวัติจะถูกนำมาบรรเลงกับวงดนตรีลาวเดิมในโอกาสที่เป็นรัฐพิธี และงานที่เป็นกิจกรรมสำคัญ ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว เพลงปฏิวัติที่นิยมนำมาบรรเลงในดนตรีลาวเดิม เช่น เพลงกองทัพประชาชน เพลงจดจำบุญคุณของพรรค เพลงแม่หญิงก้าวไป เพลงเมืองลาวใหม่หมั่นยืน สาละวันก้าวหน้า เพลงสามัคคีสร้างบ้านแปงเมือง เพลงทหารป่วน เพลงทหารลาวรักชาติ

สถาบัน องค์กรด้านดนตรีลาวเดิม ก่อนที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จะตกเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศส การศึกษาของลาวยังไม่มีระบบที่แน่ชัด การถ่ายทอดความรู้เกิดขึ้นที่ครอบครัว วัดและราชสำนัก รวมถึงด้านการดนตรีด้วย ถึงแม้ว่าภายหลังที่ฝรั่งเศสเมายปกครองลาวก็ตามที่ แต่ระบบการศึกษาของลาวก็ไม่พัฒนาเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกือบจะไม่มีการพัฒนาเกิดขึ้นในด้านที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านดนตรีลาวเดิม จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1975 (พ.ศ. 2518) หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนดนตรีและนาฏศิลป์แห่งชาติ (National School of Music and Dance) เพื่อเป็นสถาบันหลักในการศึกษาดนตรีและนาฏศิลป์ นอกจากนั้นยังเป็นการพยายามในการสร้างวัฒนธรรมใหม่ด้านดนตรีและนาฏศิลป์ ตามกรอบแนวคิดของระบอบสังคมนิยม แต่เมื่อระบอบสังคมนิยมยุโรปถึงกาลล่มสลาย บทบาทในการกลับมาดูแลวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาติเริ่มได้รับการเอาใจใส่เพิ่มมากขึ้น

ปัจจุบันโรงเรียนดนตรีและนาฏศิลป์แห่งชาติ มีนักเรียนจำนวนประมาณ 250 คน มีครูจำนวน 60 คน โดยเปิดสอนในแขนงดนตรีลาว (ดนตรีลาวเดิม + พื้นเมือง) ดนตรีสมัย นาฏศิลป์ ขับร้อง ในหลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นต้น ในเวลาศึกษา 4 ปี และหลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นกลางใช้เวลาศึกษา 3 ปี หลังจากจบหลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นต้น โดยนักเรียนที่ศึกษาในสถาบันแห่งนี้มาจากหลายแขวงทั่วประเทศ

นอกจากสถานศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตบุคลากรแล้ว ปัจจุบันสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ยังได้จัดตั้งสำนักค้นคว้าข้อมูลดนตรีลาว (Archives of Traditional Music in Laos) โดยการสนับสนุนเงินทุนขององค์กรจากประเทศเยอรมัน องค์กรแห่งนี้ทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลดนตรีทุกประเภทในประเทศลาว โดยในปัจจุบัน สามารถดำเนินเก็บรวบรวมจากกลุ่มคน 25 เผ่าพันธุ์ ทั้งในรูปแบบของเสียง ภาพเคลื่อนไหว และภาพนิ่ง ครอบคลุมถึงดนตรีลาวเดิม

อาชีพ ธุรกิจด้านดนตรีลาวเดิม ในอดีตอาชีพที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับดนตรีลาวเดิมมีกรอบจำกัดเฉพาะในหมู่นักดนตรีที่รับงานบรรเลงเท่านั้น ภายหลังจากการเปิดประเทศของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญในปี ค.ศ. 1991 ทำให้เกิดอาชีพที่เกี่ยวกับดนตรีลาวเดิมในหลายช่องทาง

อาชีพนักดนตรี เป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องมากที่สุดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถึงแม้ว่าในช่วง 5-7 ปีหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง การประกอบอาชีพได้หยุดชะงักลง แต่หลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญทำให้สถานการณ์เริ่มดีขึ้น ปัจจุบันมีวงดนตรีที่ประกอบอาชีพนักดนตรีในนครหลวงเวียงจันทน์จำนวน 6 วง และที่นครหลวงพระบางจำนวน 4 วง วงดนตรีลาวเดิมในเขตนครหลวงเวียงจันทน์รับงานในราคาประมาณ 1,000,000 กีบ หรือประมาณ 4,000 บาท โดยจ่ายให้นักดนตรีคนละประมาณ 50,000 กีบ หรือประมาณ 200 บาท

อาชีพรัฐกร พัฒนามาจากนักดนตรีในราชสำนักแต่เดิม ปัจจุบันผู้มีอาชีพเป็นรัฐกร หรือพนักงานของรัฐ ประกอบด้วยบุคคล 2 กลุ่ม กลุ่มที่มีตำแหน่งเป็นศิลปิน และกลุ่มที่เป็นครูดนตรี โดยกลุ่มที่มีตำแหน่งเป็นศิลปิน สังกัดในกรมศิลปกรรม มีภาระหน้าที่ในการบรรเลงดนตรีตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาล ส่วนกลุ่มที่เป็นครูดนตรีจะปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษา เฉพาะด้านดนตรี หรือสถานศึกษาสายสามัญ โดยบุคลากรทั้งสองกลุ่ม จะได้รับเงินเดือน ตั้งแต่เริ่มแรกประมาณ 700-800 บาท และเมื่อมีอายุ 60 ปี จะปลดจากงานด้วยเงินเดือนประมาณ 2,800-3,000 บาท

อาชีพทำธุรกิจเทปและซีดี การเกิดธุรกิจเทปและซีดีในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเริ่มเมื่อ 18 ปีที่แล้ว ระยะเวลาแรกเป็นการลงทุนผลิตโดยองค์กรของรัฐ ภายหลังจากการผ่อนคลายความเข้มงวดตามกรอบแนวคิดของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ตลอดทั้งการก่อสร้างสะพานมิตรภาพลาว - ไทย ที่จังหวัดหนองคาย ทำให้การติดต่อระหว่างไทยและลาวในทุกด้านเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว ดังนั้นสินค้าเพื่อจัดจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว จึงปรากฏให้เห็นเป็นจำนวนมาก โดยส่วนหนึ่งเป็นสินค้าที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมอันดีงามของลาว ซึ่งเทปซีดีก็เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสินค้านี้ดังกล่าว

แหล่งที่จำหน่ายเทป ซีดี ดนตรีลาวเดิมนั้น จะอยู่ตามสถานที่ที่เป็นศูนย์รวมของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม เช่น บริเวณหอพระแก้ว วัดศรีสะเกษ วัดธาตุหลวงในกรุงเวียงจันทน์ สำหรับที่หลวงพระบาง เช่น พิพิธภัณฑ์เมืองหลวงพระบาง นอกจากนั้นยังมีจำหน่ายในย่านที่เป็นแหล่งศูนย์รวมการค้าที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว เช่น ย่านตลาดเช้า เป็นต้น